

Parlament d'obertura de l'acte: 25 anys de la Declaració de Mequinensa

En primer lloc vull donar les gràcies en general a tots vosaltres per venir a commemorar, aquí a Pena-roja, el 25è aniversari de la Declaració de Mequinensa, molt especialment als signants del document o representants dels signants. Gràcies també a l'Alcalde de Pena-roja, Francisco Esteve, a l'Ajuntament i a tota la vila, al President de la Comarca del Matarranya, Carlos Fontanet, i a les actuals Alcaldessa i Regidora de Cultura de Mequinensa. L'Associació Cultural del Matarranya agraeix molt sincerament la presència del Vice-conseller de Cultura del Govern d'Aragó, Juan José Vázquez, i coneix i reconeix la feixuga càrrega que porta des de fa molt de temps amb relació a la Llei de Llengües.

Aquí tenim a José Bada, ex-conseller de Cultura, a Miguel Ripol de Valljunquera, a Manuel Jaráiz de Benavarri, a Carlos Galindo de Tolva, a Fernando Solsona de Saidí, a José Albiac de Nonasp, a Sebastiá Caballé de Mequinensa, a Teresa Lombarte de Calaceit, a José María Foz de Vall-de-roures, i a Joaquin Pallarés d'Areny. Navidad Cereza de Montanui que havia confirmat la seua assistència va morir diumenge passat als 60 anys. Li volem fer arribar a la seua família el més sentit condol. L'alcalde de Bonansa de fa 25 anys, segurament no ha pogut venir. Pot ser em deixo algú més i per tant els demano disculpes. A tots els que heu vingut de les allunyades terres de la Franja un agraïment molt especial.

L'u de febre de 1984, reunits a Mequinensa, representants d'Ajuntaments de la Franja van fer la següent declaració:

“Reunits a Mequinensa, representants dels Ajuntaments aragonesos de Areny, Benabarri, Bonansa, Montanui, Pont de Montanyana, Tolba, Saidí, Fraga, Torrent de Cinca, Mequinensa, Faió, Nonasp, Fabara, Calaceit, Vallderoures, la Codonyera i Valljunquera, baix la presidència del Conseller de Cultura de la Diputació General d'Aragó, D. José Bada Panillo.

SOM CONSCIENTS de la importància històrica que té aquesta primera trobada d'Alcaldes i Consellers de la zona catalano-parlant d'Aragó.

RECONEIXEM que dintre de la nostra Comunitat Aragonesa es parlen diferents llengües i que la llengua catalana que se parla a la Franja Oriental perteneix al patrimoni cultural d'Aragó.

REBUTJEM les denominacions despectives de “chapurreau” i d'altres paregudes que encara s'apliquen a la nostra llengua materna.

DECLAREM: 1r. Que és urgent desenvolupar l'Estatut d'Autonomia d'Aragó pel que fa a la conservació i estudi de les nostres modalitats llingüístiques.

2n. Que es urgent desenvolupar mides concretes per aconseguir la normalització llingüística d'Aragó, i que, en el cas de la llengua catalana, significa acceptar

com a norma la gramàtica catalana, sense menyspreu de les peculiaritats llingüístiques de cada poble o comarca.

PROPOSEM: 1r. Accelerar les gestions davant del Ministeri d'Educació i Ciència per a que el català pugui ser ensenyat com assignatura optativa, i per ara en fase experimental, a les escoles i centres d'ensenyament dels municipis de la Franja Oriental d'Aragó que ho demanin.

2n. Que la diputació General d'Aragó done suport i foment a la producció literària autòctona i a tots aquells estudis i tesis que tracten de la problemàtica sociolingüística de la Franja Oriental d'Aragó.

3.º. Que la Universitat de Saragossa, dins dels seus Plans d'Estudis i d'investigació es faci càrrec de les necessitats culturals i llingüístiques d'Aragó.

Per la nostra part, ENS COMPROMETEM a fomentar l'ús públic del català als nostres pobles, rotullació bilingüe de carrers i places, edictes, mitjans de comunicació, etc...

SOM PLENAMENT CONSCIENTS de que d'integració cultural i política d'Aragó no es possible sense que tots els aragonesos reconeixin com a pròpia la riquesa cultural i llingüística de la Franja Oriental d'Aragó.

MEQUINENSA, 1 de febrer de 1984"

S'ha de reconèixer que les declaracions i propostes del Manifest eren i són d'allò més correcte, realista i necessari. En una trentena de línies van ser capaços de descriure i sintetitzar la unitat de la llengua, en el nostre cas, el català amb les seues modalitats; els drets dels parlants, l'ensenyament, la normalització lingüística, el paper de la Universitat, i per sobre de tot, la necessària regularització mitjançant l'Estatut, tal com ho mana la Constitució Espanyola. No cal dir que ni el primer Estatut, ni l'actual reformat han gosat fer-ho. El respecte a les modalitats del català de la Franja, es fa ben patent en la Declaració, en utilitzar paraules i formes verbals com: **perteneix, paregudes, llingüístiques, done, rotullació, reconeixin, sociolingüística**, etc.

Fa tres mesos el PSOE va presentar a les Corts d'Aragó una proposició de llei al no poder presentar-la com a projecte de llei per part del Govern, per manca de suport de l'altre partit de la coalició, el PAR. Dijous passat va començar el camí a la cambra legislativa amb la presa en consideració i el següent resultat de la votació: 35 vots a favor, del PSOE; CHA i IU; 23 en contra del PP i 9 abstencions del PAR. Malgrat que la llei és timorata, la irracional oposició és forta. Ben és cert que els partits minoritaris (Chunta i IU) la recolzarien si reconegués la cooficialitat. La llei declara com a llengües pròpies l'aragonés i el català, però no oficials ni obligatòries a l'escola. La pregunta que em sorgeix: pot ser una llengua pròpia y no oficial a la vegada? L'article 3, apartat 2, de la Constitució Espanyola no sembla anar per aquest camí quan diu: "les altres

llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus estatuts". Diu que ho seran no que podran ser-ho. Curiosament i quasi d'una manera infantil, proclamen alguns ara, que com l'Estatut no declara llengües pròpies l'aragonès i el català, no ho pot fer la Llei de Llengües. O sigui, que una possible, diguem-ne, inconstitucionalitat de l'Estatut, al no regular les llengües i en ordenar que ho faci la Llei, s'utilitza ara per justificar que la Llei de Llengües no pot fer allò que no diu l'Estatut. Siguem seriosos.

Bé, tornem a l'acte d'avui. Moltes persones d'aquell grup de pioners que van signar el document, avui els tenim aquí, uns pocs representats per altres persones. Tots ells són els veritables protagonistes d'aquest acte. Mai més s'ha fet una declaració similar. Mai més s'han reunit alcaldes i regidors per tornar a demanar allò que demanà el Manifest de 1984. Han passat 25 anys, són massa anys, però ara sembla que s'obre un petit raig de llum d'esperança. O potser no.

Moltes gràcies i enhorabona a tots els que vareu participar en aquella jornada de municipalisme del 12 de febre del 1984.

Avui és un dia de commemoracions, i per tant no tinc la intenció de fer retrets i menys als que heu vingut a l'acte. No obstant vull fer una modesta, però encoratjada crida, en nom de l'Associació que presideixo, a tots els polítics d'Aragó: regidors, alcaldes, càrrecs comarcals, diputats, membres del Govern i de l'oposició: que almenys per una vegada, prenguin consciència de la veritable realitat lingüística d'Aragó com a patrimoni cultural de tots. Que no utilitzin les llengües com a instrument de captació de vots. Que facin cas als científics, lingüistes, filòlegs i escriptors. Que no generalitzin i engreixin la ignorància, ni la manca d'autoestima d'una part de la societat aragonesa amb relació a les llengües pròpies. Que es facin càrrec del deteriorament constant de les dues llengües minoritàries. Que respectin els drets lingüístics de les minories. Que respectin també la Llei del Patrimoni Aragonès, el Dictamen de les Corts d'Aragó, els informes de la RAE i la Constitució Espanyola. Que l'entossudiment secular dels negativistes de la realitat trilingüe d'Aragó, sigui escombrat pel sentit comú per tirar endavant una Llei de Llengües com cal.

Mentrestant l'Associació Cultural del Matarranya i les altres associacions, com l'Institut d'Estudis del Baix Cinca i Centre d'Estudis Ribagorçans, sota la coordinació de Iniciativa Cultural de la Franja, que lluitem per la dignificació del català amb totes les seues variants comarcals i locals, seguirem fent el que hem fet sempre: reivindicar, promocionar, il·lustrar i defensar tot allò que faci referència a la nostra cultura i a la nostra llengua. Com a exemple positiu i encoratjador hem aconseguit recentment, juntament amb altres que comparteixen interessos i objectius, que s'ofereixin novament classes de català a l'Institut de Vall-de-roures i a l'Escola d'Idiomes d'Alcanyís.

En aquests moments, no vull que el pessimisme em guanyi la partida en posar la fi al petit raig d'esperança que mantinc, malgrat el pes dels anys i l'experiència.

Moltes gràcies.

José Miguel Gràcia

(President de l'Associació Cultural del Matarranya)